

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Iznemaj dajati except Sundays and holidays.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Nova španska vlada je prava karikatura

Grupa starih ničel je v kabinetu novega diktatorja

Madrid, 31. jan. — (Po telefoničnem poročilu iz Pariza.)—Nova španska vlada, katero je sestavil general Damaso Berenguer iz starih ničel, je večeraj prevzela rajeti, ki so padle iz rok diktatorja Prima de Rive. Berenguer naznanja, da njegova vlada ima dve nujni nalogi. Prva je, da "pomiri deželo," to se pravi, da potlačijo demonstracije, ki so izraz največje nevolje potlačena ljudstva. Druga je, da "vzpostavi popolno legalno in politično normalnost pod ustavo, ki je bila odpravljena leta 1926, ko je Rivera uvedel diktatorstvo."

Ako pa človek pogleda osebnosti, ki jih je Berenguer takorekoč za ušesa in lase privlekel v vlado, ne vidi dosti upanja. V kabinetu so večinoma stari plemeniti: grandiji in vojvode, ki imajo po deset do trideset besed dolge naslove.

Demonstracije v Madridu in drugih španskih mestih so nekoliko ponehale — ako je namreč verjeti uradnim poročilom in drugim ni — vendar pa je pod to kopreno tišino precej živavice in smodnika.

Izboljšanje odškodninskega zakona v Virginiji

Richmond, Va. — V državni legislativi je bila te dni predložena predloga za izboljšanje odškodninske postave. Predloga določa maksimalno odškodnino za delavce, ki se poškodujejo v industrijah, \$5.000. Maksimalna bolniška podpora je \$17 na teden. Sedanja odškodninska postava določa maksimalno odškodnino v vsoti \$3,600.

Vprašanje konfiskacije kapitala

Senator Dill iz države Washington predložil senatu amandament in z njim je izzval militariste

Washington, D. C. — (F. P.) — Senator Dill, progresivni demokrat, je pobral rokavico, katero sta mu vrgla jeklarski trust in Ameriška legija ter drugi zagovorniki načrta za konfiskacijo kapitala v času vojne. Dill je te dni predložil v senatu amandament h konstituciji, ki vsebuje točko o konfiskaciji kapitala v času vojne in za namene narodne obrambe.

Senator Reed iz Pennsylvanije je nedavno skušal v senatni zbornici vrniti predlogo, da se imenuje poseben osek, čigar naloga naj bi bila sestaviti načrt za konfiskacijo kapitala v mirnem času. Dill je opozoril Reeda, da je vsaka taka akcija brezposlem, ker ameriška konstitucija ne dovoljuje zasebno pravnega premoženja. Rekel je, da ne verjame Reedovi odkritosti, ker ako bi se res zavzemal za konfiskacijo kapitala, bi predlagal zadevni amandament h konstituciji, ki bi omogočil konfiskacijo privatne lastnine brez vsakega plačila.

Dill je čakal dva tedna na Reedov odgovor; ker ga ni bilo, je sam sestavil amandament in ga predložil senatni zbornici. Amandament se glasi: "Kongres ima v vojnem času moč, da lahko vzame privatno lastnino za javno uporabo in v namene narodne obrambe, za kar lahko določi plačilo ali jo vzame brez plačila, ako je potrebna v svrhe narodne obrambe."

Sedaj se bo videlo, dali so jeklarski trust, Ameriška legija in drugi militaristi res za konfiskacijo njihove lastnine. Ako so, se bodo zavzeli za Dillov predlog in ga podpirali.

Čikaški milijonar z dvema družinama

Dvajset let je imel eno ženo v Chicagu in drugo v Los Angelesu, ne da bi bila prva kaj vedela o tem

Los Angeles, Cal. — Filmski magnat in milijonar Samuel Sheffield Hutchinson je v četrtki pred tukajšnjim sodiščem povedal, kako je imel zadnjih 20 let dva domova, enega v Chicagu in drugega v Los Angelesu. V bogati čikaški rezidenci, kjer je znan s svojim pravim imenom, je njegova prava žena Mattie, v losangeleški rezidenci pa bil znan pod imenom C. P. Taylor in tu je negova neporočena žena, miss Peterson, ki je bila znana kot mrs. Taylor in katere mu je rodila dva otroka. Hl je stara že 19 let, drugi otrok je pa umrl pred 18 leti.

Mrs. Hutchinson, čikaška žena, ki je šele pred kratkim prišla na sled njegovemu dvojnemu življenju, toži zdaj "mrs. Taylor" za \$300,000 odškodnine, ker jo je oropala soprogevo ljubezni. Hutchinson je priznal, da je vedno bolj ljubil ženo v Los Angelesu kakor pa ono v Chicagu. Svojo afero je prikril pred prvo ženo s tem, ker je imel v Los Angelesu svoj filmski business, torej je bil tu vedno "zaposlen."

"Moja afera se je porodila iz ekonomskih razlogov," je dejal Hutchinson, ki je vzel vso krivdo na sebe. "Moja žena v Chicagu je sibična in velika zapravljivka; socialno je ambiciozna in vedno mi je delala finančne stitnosti. Kadar sem bil v Chicagu, je zahtevala od mene samo denar in denar. Vselej tega se mi je čikaški dom pristudil. Nasprotno je bila miss Peterson ves čas vsa drugačna: ljubezniva, skromna, varčna. Nikdar me ni vprašala po denarju in nikdar ni siliła z menoj in družbo. Znala je, da sem oženjen, kljub temu me je ljubila. To me je privzelo na njo, da je nikdar ne zapustim."

Nasilen šerif

Napadel je direktorja Unije za ameriške civilne svobodščine

El Centro, Cal. — (F. P.) — Okraj Imperial, pozorišče stavek farmarskih delavcev, v kateri je šerif Gillette pokazal, da je orodje v rokah bogatih rančarjev, je spet obogatil za eno nasilje. Šerif je ozmerjal investitorje od Unije za ameriške civilne svobodščine, ko so prišli tja, da uvedejo preiskavo glede terorizma oblasti nad stavarke. Gillette je napadel direktorja Tafta in ga močno pretel. Napad je bil izvršen brez vsake provokacije od strani preiskovalcev. Taft je bil zahteval, da se aretiranci, ki so bili poslani v zapor radi stavkovnih aktivnosti, takoj izpuste na svobodo.

Taft je vložil na sodišču tožbo proti nasilnemu šerifu radi napada na njegovo osebo. Ob tej priliki je Taft izjavil, da bi bilo najbolje umestno, ako bi oblasti skrbele, da se pošlje šerifa in njegove pomožnike v zapor, ker tja bolj spadajo kot pa delavci, ki so odšli na stavko, da izvojujejo svoje pravice.

Sovjetski film v Chicagu
Chicago. — V gledališču People's Auditorium, 2457 W. Chicago ave., predvajajo te dni film iz Rusije z naslovom "Seeds of Freedom" (seme svobode). Film prikazuje scene iz ruske revolucije leta 1905. Sinoči sta bili dve predstavi in dve bosta v soboto zvečer, v soboto in nedeljo popoldne ob dveh je pa matineja.

Ruski kmetje težljajo lesene svetnike

Moskva, 31. an. — Kmetje v Urjupinskaju na Kavkazu so večeraj zakurili ogromen kres iz ikonov (svetih podob), katerih so pripeljali osem vagonov z vseh strani. Ob ognju je igrala godba. Kmetje v drugih krajih tudi kurijo kresove iz ikonov.

Moskovski sovjet je odredil, da morajo utihniti vsi zvonovi moskovskih cerkev. Danes ni več nobenega slišati. To se je zgodilo na zahtevu delavcev, ki so se pritožili, da jim zvonjenje krati spanje.

Poraunava jurisdikcijskih sporov

Izbran je bil odbor na konferenci stavbinskih podjetnikov in zastopnikov stavbinskih unij

Tampa, Fla. — (F. P.) — Jurisdikcijski spori in stavke v stavbinski industriji se ne bodo v bodoče ponavljali, ker je bil na konferenci stavbinskih podjetnikov in zastopnikov stavbinskega departamenta Ameriške delavske federacije dosežen sporazum, da se ustanovi razsodišče, ki bo odločevalo v sličnih sporih. Stavbinske unije ne bodo smele prenehati z delom, dokler ne izreče svojega odloka razsodišče.

Na konferenci so bili izbrani trije uradniški od vsake strani, čiji naloga bo izdelati zadevni načrt, ki bo pozneje predložen stavbinskim podjetnikom in delavskemu svetu v ratifikacijo. Predsedniki vseh prisotnih unij se bodo sešli s zastopniki Building Trade Employers asociacije v New Yorku na konferenci, na kateri se bodo predložili končni načrti za ustanovitev razsodišča.

Slični poskus je bil storjen pred tremi leti, a se je izkazal za neuporabnega. Prošle izkušnje v tem oziru bodo tvorile podlago pri ustanovitvi novega razsodišča.

Dijakinja se usmrtila, ker je bila predebla

New York. — Miss Maria Busacca, 19-letna dijakinja na newyorški univerzi, je te dni izvršila samomor s plinom. Pustila je pisimo, v katerem pravi, da gre rajši v smrt, kot pa da bi še nadalje prenašala sramoto svoje debelosti. Tehtala je 235 funtov in poiskovala je vsa sredstva, da bi shujšala, namesto tega je pa vedno bolj debelela.

Mornariška konferenca

Se vedno se pričakuje o hazi kompromisa

London, 31. jan. — Na večerajšnji plenarni seji, ki je bila javna, so se delegatje petih pomorskih sil toliko zedinili, da so izvolili odbor, ki bo zdaj skušal najti skupen temelj za kompromis glede vprašanja, na kak način bodo zmanjšali mornarice; na podlagi globalne tonaže ali po kategorijah raznih bojnih ladij.

Amerika, Anglija in Japonija so se zedinile, da kompromis ne sme veljati za drednatek, križarke z osemplaznimi in večjimi topovi niti za ladje, ki nosijo seproplane.

Italija se je pridružila kompromisu "le v teoriji," drugače pa vztraja pri svoji zahtevi, da mora biti na morju prav tako močna kakor katera evropska kontinentalna sila.

CARINSKA LIGA JE IZBODILA DOBREGA ČLANA

Nadomestiti ga bodo drugi propagatorji visoke carine

Washington, D. C. — (F. P.) — Joe Grundy, velelobist, je resigniral iz Ameriške carinske lige, ko ga je governor Fisher imenoval zvezni senatorjem, ali njegovo delo gre nemoteno naprej. To se je opazilo pri zaslišanju W. W. Barbourja, blagajnika lige, ki je pred senatnim odeskom, ki pretakuje delovanje carinske lige, izpovedal, da je liga pod vodstvom Grundyja pritikala na industrijske magnate za prispevke v kampanji za izvolitev republikancev v državne in zvezne urade. Milijoni, ki so jih magnatje darovali v svrhu uspešne kampanje, so jim bili povrnjeni akosi visoko carino, ki je protektirala njihove industrije.

Is tega se jasno vidi mahinacije carinske lige. Propagatorji še leta in leta naglašajo, da je visoka carina glavni pogoj za obdržanje življenskega standarda ameriških delavcev, ker protektira njihove interese. Ko so bili propagatorji vprašani, naj navade, an sam dokaz, da se je življenski standard ameriškega delavstva zboljšal, kadar se je carina na produkte importirane iz tujih držav zvišala, niso imeli pri rokah nikakih podatkov. Fakt je namreč ta, da so pennsylvanski industrijski mogotci, ki se najbolj ogrevajo za visoko carino, najhujši izkoriščevalci svojih delavcev.

Danes Grundy sedi v senatni zbornici in zvesto poslušala apele senatorjev Smoota in Binghama, kadar apelirata za višjo carino na razne produkte, da se bodo še v večji meri kupičili profiti industrijskih magnatov, ki so člani Ameriške carinske lige. Naj ima brezposelnost svoje žrtve, rudarji v Pennsylvaniji naj bodo še nadalje predmet brezobzirnega izkoriščanja — vse to jih nič ne briga. Grundy sedi v senatu in opazuje igro. Ako mora delavec plačati večjo vsoto denarja za svoje potrebščine vsled visoke carine, je to postarska stvar. Glavno je, da so protektirani bogati industrijski, da lahko potem pripevajo milijone v volilne kampanje republikanske stranke.

Mestna uprava v Milwaukeeju skrbi za revne družine

Milwaukee, Wis. — Socialistična uprava v Milwaukeeju se je zavzela za revne družine in jim preskrbuje premog za nizko ceno. Trdi premog, ki stane pri trgovan od \$18 do \$20 tona, mestna uprava prodaja revnim družinam za \$14.

Tudi v drugih ozirih se za revne družine bolj skrbi v Milwaukeeju kot v katerem drugem ameriškem vlemestu.

Unijski voditelji na polju antracita se vrnijo Lewisovega poraza

Wilkes-Barre, Pa. — Sodnijski odlok proti Lewisu, ki je skušal razveljaviti injunkcijo, katero so proti njemu izvojevali uradniški rudarskega distrikta v Illinoisu, je napravil precej veselja pri unij, uradniških na polju trdega premoga. Odlok smatrajo za triumf, ker se Lewisu ni posrečilo odstraniti neprijubljnih uradnikov ilinojske rudarske unije.

Dve zlati žilji odkriti v Arizoni
Phoenix, Ariz. — Novica o dveh novih ležiščih zlate rube v Arizoni je ta teden prešinila tokašnje rudarske kroge in poksala cele horde rudarjev in drugih prospektorjev v hribe. Eno žilo so odkrili v Tombstonu, kjer je bil zlat rudnik opuščen že pred več leti. Druga se pa nahaja pri Kingmans v okraju Mohave.

Nemški sodnik odločil, da ima človek pravico samomora

Berlin, 31. jan. — Družba, ki obratuje električno železnico v Berlinu, je smatrala, da človek nima pravice ovirati prometa s poskušanim samomorom, pa se je uresala. Zadnji pondbeljek je tirala pred sodišče nekega revnega muzikanta, ki se je vrgeł na tir pred vlak. Motornik je uresno ustavljal vlak par korakov od kandidata smrti in moča so aretirali iz razloga, da je motil promet. Sodišče je pa muzikanta oprostilo, češ, da je imel popolno pravico vzeti si življenje. Nemčija je danes svobodna dežela!

Hooverjeva izjava o prosperiteti

Predsednik je ni baziral na statističnih podatkih, pravi Frances Perkins

New York. — (F. P.) — Frances Perkins, komisarka v newyorškem državnem delavskem departamentu, je napravila luknjo v Hooverjevem poročilu, ki ga je podal javnosti in v katerem trdi, da je zaposlenost v industrijah pričela naraščati. V poročilu se je Hoover opiral na zaposlenost v jeklarski industriji, kjer se je brezposelnost zmanjšala za 6%. Perkins je izjavila, da Hooverjevo poročilo ni bilo bazirano na statističnih podatkih in da je njegovo hvalisanje o prosperiteti pretirano.

Država New York kot največja industrijska država v ameriški Uniji bi morala pač vedeti o izboljšanju delovnega poidaja, ako bi to v resnici obstajalo, je izjavila Perkins. Resnica je namreč ta, da je bil prošle december in polovica januarja pričla največje depresije v državi New York od 1. 1914. Hoover je v poročilu trdil, da ima podatke o zaposlenosti, dočim ni niti vprašal newyorškega državnega delavskega departamenta za zadevno statistiko.

General Motors izkorišča japonske delavce

Washington, D. C. — Tekstilne tovarne v južnih državah niso edina podjetja, kjer ameriški dolariski interesi iščejo ceneno delovno moč.

Vesti iz Tokija govore, da je Ikuo Oyama, predsednik farmar-laboritske stranke na Japonskem, vložil formalni protest pri ameriškem poslaniku v Tokiju radi izkoriščanja japonskih delavcev, ki so uposleni v podjetju General Motors Co.

Poslanik je odgovoril, da v tem oziru ne more ničesar storiti za japonske delavce.

Zakon proti otroškemu delu v Montani

Sodnik odločil v prilog matere, čije mladoletni sin je izgubil življenje pri delu

Butte, Mont. — Prvo enforsiranje zakona proti otroškemu delu v državi Montani je bilo revidirano, ko je sodnik Fred Hamilton odločil, da mora Swift & Co. plačati pet tisoč dolarjev odškodnine materi, ker je bil njen enajstletni sin ubit pri delu v skladišču te družbe.

Zaslišanje pred sodnikom je pokazalo, da sta predelavec in upravitelj družbe vedela, da je bil deček star 11 let, ko je pričel delati v skladišču. Deček je do bil smrtne poškodbe, ko je pomagal pri nakladanju strojev in je težak težen predmet padel nanj.

Zakon proti otroškemu delu je bil v državi Montani sprejet 1. 1923. Prepoveduje uposilev o-trok pred šestnajstim letom v rudnikih, tovarnah, livarnah in v drugih industrijskih podjetjih.

Kampanja na jugu dobro napreduje

Predsednik Ameriške delavske federacije je napravil ugoden vtis s svojimi govori

New York. — (F. P.) — William Green je na svoji turi v južnih državah v interesu organizatorične kampanje, katero je podvela Ameriška delavska federacija, napravil ugoden vtis na konservativne elemente. V Birminghamu in Memphisu je bil sprejet po mestnih županih. V Memphisu je bil tudi gost na banketu, katerega so priredili njemu v čast bismisani.

Tudi odnosi saspasija je bil dovoljen. "Memphis Commercial Appeal," najvplivnejši list v tem okraju, je pisal, da so smernice, katere zastavlja Green, primerne in se niso lahko zavzamejo tovarnarji, ker so lahko v njihovo korist. Nadalje pravi list, da je Green a svojim nastopom pokazal, da se ne ogreva za vzrujanje v industrijah in da vse njegovo delo dokazuje, da ni prišel v južne države s namenom, da izsove konflikte med delavci in delodajalci.

Voditelji Ameriške delavske federacije, ki so bili pred pričetkom kampanje v strahu, da se bo njihovo delo smatralo za invazijo juga po vzhodu in da se bodo organizatorji Ameriške delavske federacije lahko smatrali za agitatorje ostalih radikalnih skupin, so zadovoljni s dosedanjim uspehom v kampanji. Green je v vseh svojih govorih, ki jih je imel dosedaj v južnih mestih, poudarjal, da ni prišel na jug, da razburja duhove, temveč bo delal na to, da pride do sporazuma med delom in kapitalom in da se na ta način stabilizira tekstilna inustrija, da bo dobičkonosna za tekstilne tovarnarje in da delavci dobijo višje meзде in pravico do organizacije.

Green je napadel niske meзде in dolg delovnik in jih označil za glavno zapreko razvitju tekstilne inustrije, ker jo vedno ogroža nadprodajalca. S temi argumenti predsednik federacije skuša prepričati tekstilne tovarnarje v južnih državah, da bo v njihovo lastno korist, ako bodo kooperirali z organiziranimi delavci.

Prosperiteta v New Orleansu

New Orleans, La. — Radi velike brezposelnosti morajo dobrodelne organizacije skrbeti za veliko število revnih družin. Posloje neka dobrodelne družbe vsak dan oblega več sto delavskih moč, an in otrok, da dobe nekoliko tople hrane. Zvečer so prostori napolnjeni s brezdomovinci, ki lež na tleh sob in koridorjev, ker so vsi drugi prostori in postelje zasedeni.

Sodiijo, da je v New Orleansu več kot petdeset tisoč delavcev brez dela in večina teh je odvisna od podpore dobrodelnih organizacij.

Umobolnica v vojaškem šotorišču

Chicago. — Namesto da stoji vojaško veščališče Grant deset mesecev prazno, državni direktor za javno varstvo priporoča legistaturi, da prostor porabi za nastanjenje slaboumnih oseb. Bolnišnice in državni zavodi za slaboumne so v Illinoisu prenapolnjeni in Grant šotorišče bi prišlo za slično ustanovo. Narodna straža rabi omenjeno šotorišče samo dva meseca v poletnem času.

Kampanja soc. stranke

Chicago. — Ameriška socialistična stranka bo pričela v prihodnjih par mesecih z obširno kampanjo za pridobivanje novih članov, kot poroča glavni stan stranke. Akcija je v teku za prirejanje shodov v vseh večjih ameriških mestih. Kot govorniki bodo nastopili vsi prominentni voditelji stranke.

Sin angleškega premirja e socializmu

Naglašuje vaš socializem povsod, je dejal Alister MacDonald tajniku socialistične stranke, ko se je mudil na obisku v Chicagu

Chicago. — (F. P.) — "Ne prerekajte se radi besede socializem, naglašajte ga o vsaki priliki," je dejal Alister MacDonald, sin angleškega premirjerja, na banketu, ki ga je njemu na čast priredila krojaška unija, ko ga je Clarence Senior, tajnik socialistične stranke vprašal glede spremembe stranskega imena.

"Socialisti v Angliji so si pridobili ugled, ker so se držali svojega imena in so dosledno razlagali program socialistične stranke angleškemu ljudstvu," je nadaljeval MacDonald. Dejal je, da on ni politik po poklicu, temveč arhitekt, ki veruje v socializem. Izgledalo je, da je ponosen na dejstvo, da nekateri posamezniki iz višjih slojev v Angliji iščejo karijere v laboritski stranki, oziroma doprinajajo žrtve za socializem.

MacDonald se zelo zanima za arhitekturo. Svoje tovaršje je naprosil, naj mu rakašejo hiše v delavskih distriktih in ne samo imponentne strukture v downtownu. Ko si je ogledal delavska stanovanja na zapadni strani mesta, je izjavil, da so veliko slabša kot stanovanja delavcev v Angliji. V tem se je seznanjal z ameriškim pisateljem Sinclair Lewisoim, ki je pisal, da se stanovanja povprečnega ameriškega delavca ne da primerjati s stanovanjem njegovega tovaršja v Angliji.

MacDonald je spremljala v Chicagu članice laboritske stranke in angleškega parlamenta Mary Agnes Hamilton, ki se je zelo zanimala za krojaško unijo. O Sidney Hillmanu, predsedniku Amalgamated Clothing Workers unije, se je izrekel jako pohvalno; dejala je, da je on eden najbolj iskrušenih in previdnih voditeljev v ameriških delavskih organizacijah.

Organiziranje letalskih mehanikov

Toronto, Kanada. — Mehaniki, ki so uposleni pri popravljajanju letalskih strojev, prejemale zelo nizke meзде. Med njimi se je pričela agitacija za ustanovitev unije. Obrnili so se na Torontsko delavsko federacijo, naj jim pošlje organizatorje.

Sovjeti mečejo buržujo iz hiš na ceste

Družine, ki ne spadajo v delavski razred, morajo narediti prostor delavcem

Moskva, 31. jan. — V Moskvi se zdaj vrši splošno preseljevanje neprivilegiranih slojev iz stanov. hiš na ceste, ali kamor hočejo iti. Neprivilegirani so oni, ki nimajo volilne pravice v sovjetih: nepeni (privatni trgovci), bivši hišni in zemljišni posestniki, duhovni, sploh o-stanki nekdanje ruske buržuazije s otroci vred, Moskovski sovjet je sprejel novo določbo, na podlagi katere se podržavijo vse ostale stanovanjske hiše in sedanji stanovalci jih morajo izprazniti ter narediti prostor delavskim družinam, katerih je vedno več, stanovanj pa vedno manj.

Do danes so se pomotali na ceste 6328 oseb in dali delavcem na razpolago 2209 izpraznjenih sob; Kam pojdejo družine neprivilegirancev, se nihče ne vpraša v sovjetških krogih. Ti so izvršenci iz nove ruske družbe, ki ne smejo imeti nobenih pravic.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Novinarstvo na Združenje države (vsem Chicago) je Kanada \$4.00 na leto, \$2.00 za pol leta, \$1.50 za četrti leta; za Chicago in Cleveland \$7.50 za leto, \$4.50 za pol leta; za inženirstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Čene glašev po dogovoru. — Eksplozi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov za vsa, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2457-49 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju, na primer (Jan. 31-32), poleg vsakega lista na naslovu pomeni, da vsaj je s tem številom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vaš list ne ustavi.

139

Slabi inženirji

Predsednik Hoover je lahko dober industrijski inženir, dober podjetnik, toda njegovo politično inženirstvo v Beli hiši se še ni obneslo. Pred nekaj dnevi je izjavil po kabineti, da se je delavski položaj v Združenih državah "obrnul na boljše" in upoševanje delavcev spet narašča.

Takoj nato se je oglasila miss Frances Perkins, državna industrijska komisarka v New Yorku, s svojo izjavo, da je Hoover v zmoti. Ona ima črno na belem, da je bil delavski položaj v Združenih državah v zadnjem decembru slabši kot kdaj prej od leta 1914, nato pa pristavlja: "In vsa znamenja kažejo, da bo januar še slabši. Toliko brezposelnosti še ni bilo v Ameriki v zadnjih petnajstih letih kakor je letošnjo zimo."

Kdo poroča resnico? Miss Perkins je javna uradnica in inženir Hoover je najvišji uradnik. Oba ne moreta poročati resnice. Služba Perkinsove ni odvisna direktno od volilcev, Hooverjeva pa je. Hoover je danes predvsem političen inženir.

Poročila o "obračanju na boljše" se lepo slišijo in čitajo v listih — ampak brezposelnim delavcem to jako malo pomaga. Lačen človek brez centa v žepu lahko čita, da so čikaške ali clevelandске mesnice polne mesa in pekarije polne kruha, ali to ga še ne nasiti.

There's something rotten in the Kingdom of Dollaria.

Prodana revolucija

General Augustino Sandino je danes general v pokolu. Lani je vodil revolucijo "radnih masa" v Nikaragvi in komunistični salonski proletarijat vseh dežel mu je pokladal vence lovork na njegovo junaško glavo. Največ lovork je bilo v Mehiki. Tam je imel heroj Sandino — hočeš nočeš — svoj glavni stan in tja so odhajale iz ameriških mest vroče revolucije in odhajal je denar za prostovoljce, orožje in strelivo, ki osvobodil "delavski narod" v Nikaragvi.

Danes je Sandino general v pokolu v isti Mehiki. Nosi se lepo civilno, ima čisto, polikano srajco, fine bele hlače, lahak žaket iz črne svile, svetle čevlje in moderen slammik. Kakor Parizan na vroči Rivijeri. Nič več ni širokega kloбуka, visokih škornjev, kavbojake rute okoli vratu in pasa s strelnimi naboji. In med mehiki komunističnimi proletarci vladava sveta jeza! Izdajca, izdajca, prokleti izdajca!

Kaj je naredil Sandino? Mehiki komunisti pravijo, da so mu ameriški imperialisti, ki vladajo v Nikaragvi, plačali \$60,000 in junak Augustino je prepustil revolucijo volkovom ter se naselil v toplem Yucatanu, kjer zdaj v miru uživa sadove svojega junaštva. Tako, brate! In kadar prihodnji mesec izbruhne "revolucija radne mase" v Patagoniji, daj, brate, spet novaca! —

Še osebna svoboda

Zakonodajni kričniki, ki se v Washingtonu kregajo zaradi osebne svobode, bodo imeli morda kmalu priliko pokazati, če so res taki prijatelji te svobode. Preizkušnja pride z nameranim zakonom o registraciji inozemcev.

Registracija inozemcev, za katero se topot navdušuje tudi papa Green od Ameriške delavske federacije, pomeni, da pride vsak inozemec, ki je kolikoli naprednega mišljenja, na črno listo delodajalcev in lokalnih političnih krukov. Prvič v zgodovini Amerike se pripravila osebna kontrola nad gotovim delom prebivalstva. Lepa osebna svoboda, ko bi moral inozemski delavec, ki še ni toliko časa tukaj, da bi bil lahko dglavljan, nositi pasjo znamko v dokaz, da ne grize.

Socialisti bodo odločno pobijali to zakonodajno spako. Pobijali jo bodo in pomagali pobijati vsem onim, ki se pokajejo toliko napredne, da bodo branili zadnjo senco osebne svobode: neovirano iskanje poštenega kruha v tej deželi.

V poročilih iz Jugoslavije čitamo, da je dr. Puntar cenzor knjig v knjižnici delavske zbornice v Ljubljani. Morda bi koristilo, če bi kdo cenzuriral ime tega cenzorja.

V Španiji se nekaj godi, a kaj, nam je še vedno španska vasa.

Glasovi iz naselbin

Zanimivosti naših farmerjev

Willard, Wis. — Dne 27. novembra 1928 smo v naši farmer-ski naselbini privedli prvo igro "Dve tački". Dvorana SND je bila polna. Navzočih je bilo tudi dosti ljudi, ki ne razumejo slovenskega jezika, kljub temu so bili vseeno zadovoljni. SND je prinesla \$150 čistih dohodkov. Ker je bila splošna zahteva, da igra ponovimo, smo to storili na starega leta večer 1928. Dodali smo še enodejanko "V nedeljo jutro" (Ivan Molek), in kljub slabemu vremenu, je bila udeležba povoljna.

Spomladi lanskega leta smo privedli dve Molekovi enodejanki in sicer "Soprog njegove žene" in "Mielka". Dvorana je bila polna in smeha dovolj za vse. Priredba je prinesla lepe dohodke. Zadnjo soboto v novembru pa je nas presenetil naš sotrudi Mirko Pakiš z angleško opereto v dveh dejanjih "Hearts and Blossoms", ki je trajala dve uri. Vseh igralcev je bilo 14, ki so svoje vloge dobro rešili, tako v petju kot v izgovorjavi. Navzočih je bilo tudi veliko Amerikancev, katerim je vzporeditev jako ugajala. Lokalni tehnik "Greenwood Gleaser" je o igralcih in učitelju prinesel lepo oceno in jih povabil, da bi jo ponovili v Greenwoodu.

To se je tudi zgodilo dne 13. decembra, ko je bila ponovljena v Opera House-u. S tem je dokazano, da se willardski farmerji zanimajo tudi za drame. Sedaj se pripravljamo, da spomladi privedemo igro "Dva potepuha". Želeti je, da bi bila priredba zopet dobro obiskana. Program bo objavljen pravočasno.

Meseca decembra lanskega leta smo ustanovili tudi farmer-sko organizacijo pod okriljem Farmers Educational and Cooperative Union. K naši lokalni uniji št. 83 je pristopilo kot ustanovni član 81 farmerjev. Slovencev je nas pristopilo 66, ostali so Amerikanci. Potom unije smo že pričeli pošiljati na trg živino in prašiče, za kar prejemo od dveh do šest centov več pri funtu kot pa, ako bi prodajali prekupčevalcem. To je dokaz, kako potrebna je unija farmerjem.

Kaj pa drugi Slovenci, namreč tisti, ki ste podpisali, da pristopite v unijo? Na listi imam še 30 imen, ki so obljubili to storiti in ki se štejejo naprednim. Upam, da se nam pridružite v bližnji bodočnosti.

Frank Hren.

(Dopis je prišel na vrsto poznajo za zadnjo sredino izdajo. Poročila o farmer-ski uniji, kakor tudi na splošno iz vaše naselbine, bodo gotovo zanimala naše čitatelje. Pozdrav! — Uredništvo.)

Malo odgovora na napad

Johnstown, Pa. — V Proletarcu je bil napad na moje osebo. Tam je rečeno, da zabavljam čez pokojnega br. Zavertnika in da sem vrbel neko številko Proletarca ob tla. Naj pojasnim, da ne eno niti drugo nisem. V zadnjem decembru smo se v neki družbi na Bon Airu pogovarjali o zadnji konvenciji in rekel sem, da imamo zdaj več svobode v Prosveti. To je vse. O Zavertniku sem rekel le toliko, da mi ni dal nekega dopisa v list in to me je bolelo. Seveda sem bil takoj obdolen, da sem proti SNPJ, kar sem pa pobijal, ker a tem še nisem proti organizaciji, če kritiziram posamezne člane.

Kar se pa tiče tiste številke Proletarca, je bilo takole: Šel sem v hišo, kjer je bil neki moj prijatelj in tam so mi dali list, češ, naj ga čitam. Ker nisem bil pripravljen na čitanje — bila je vesela in glasna družba — sem vrbel list na šivalni stroj in od tam je potem sam padel na tla. To je bilo vse. Govorica, da sem nalašč signal list na tla, je neumestna, ker nisem nikdar imel tega namena. — Prav tako ni res, da sem bil proti posojilnemu društvu in da sem govoril o "graftarjih", ker še ne vem, kaj pomeni ta beseda. Prosim dotično družino, naj mi ne zamerijo, ker nisem mislil nikogar resno žaliti, niti listu delati krivice. Razkričnan sem, kakor da bi bil naredil bogvekak zločin v Thomasu, W. Va., kar je smešno. Rojaki me poznajo, saj hočim okoli njih že 20 let, pa lahko povejo, kako sem se boril proti kompanijskim kandidatom v volilnem boju pred štrajkom, ka-

ko sem unijo plačeval in kako sem moral radi tega iti v drugimi štrajkarji vred v razbiti "karo", ko so nas odpeljali v ječo, toda med potjo so nas prevrnili in namesto v zapor sem moral iti v bolnišnico, kjer sem bil tri tedne, a zdravil sem se čez dve leti in še danes sem "kripel" s polomljenimi kostmi. Kaj sem torej zakrivil, da me napadate v naprednih delavskih listih? Kaj veste slabega o moji osebi? A. F.

O unijah

Cleveland, Ohio. — Naj se po dolgem času zopet nekoliko oglašim. Nahajamo se v izredno kritičnem položaju, ki se zreali v veliki brezposelnosti, katere se v današnjem družabnem redu pojavi v večjem obsegu periodično. Ako vzamemo v pretres Hooverjeve konference v Washingtonu, katerih so se vedeležili zastopniki delodajalcev in delavcev, koliko je bilo obljub, da se bo z delom nadaljevalo? Da so obljube poceni, se je že tudi pokazalo. Kapitalisti so pripravljivi vse obljubili, ali drugi dan je že vse pozabljeno. Jaz jim to nič ne zamerim. Zamerim pa delavcu, ako se neče organizirati, kjer mu je dana prilika.

"Kaj mi če ta Ameriška delavska federacija" mnogokrat slišiš, ko govoriš v prid unije. Da ni v njej vse tako, kakor bi si šlovec želel in kakor bi moral biti, to tudi jaz priznam. Gotovo pa je tudi, ako bi ne bilo federacije in ne unij, bi bilo še veliko slabše kot je sedaj. Delodajalci bi nas potem še bolj priiskali. Tako pa imajo vsaj nekoliko "potrpljenja" z delavci, posebno kar se tiče železničarjev. Naglašam, da tisti železniški delavci, ki še niste pristopili v unijo, da to storite, ker je odgovora ne more biti nikakega.

Tukaj v collinwoodskih delavnicah N. Y. C. železnice smo okrog 99% procentov organizirani. In dolžnost tistih, ki še ne spadajo v unijo, je, da se ji pridružijo. Kdor tega ne stori je naveden parazit, slabši od kapitalista, ker uživa sadove, he da bi kaj prispeval k delu. Delodajalec ne bo povisal plač prostovoljno; v to ga je treba prisiliti. In če ni močne organizacije, je to težko ali pa nemogoče storiti.

Nastop delavskih voditeljev, ko so Hooverju obljubili, da delavci ne bodo vprašali za višje plače tekem depresije, bi bil lahko komičen, ako bi ne bil toliko tragičen. Med njimi je bil tudi John L. Lewis, ki je zavozil rudarsko unijo na kleči, da je akoraj do malega že propadla. Kdo je njega pooblastil, da na primer rudarji ne bodo zahtevali zvišanja plač? Kakšna farsa! In v gotovi meri se lahko enako reče o vseh voditeljih, ki so se šli klanjati Hooverju in ameriškemu kapitalizmu. Rudarska unija je imela pred desetimi leti 460,000 članov, danes jih ima komaj tisoč. Na mehkom polju se je ohranila samo v Illinoisu ter v par manj važnih premogarskih državah. In temu je kriv Lewis in nihče drugi. Uničil bi rad še tisto trohico organizacije, ki še obstoji.

Kar nas je danes pod okriljem unij, držimo se. Ako ni mogoče sedaj misliti na večje pridobitve, je potrebno, da to oddržimo, kar imamo in kadar pride ugodnejši čas, bomo trdnjavo kapitalizma pa zopet naskočili. Časi se spreminjajo. Glejmo tudi, da odpravimo našo gnilo vladno, kar moremo doseči le potem delavske politične akcije. Posnemajmo nekoliko našo sosedo Mehiko, kjer si vlada prizadeva, da povzdigne stoletja teptano ljudstvo. Pri tem delu ima največje zasluge prejšnji predsednik Calles, kateremu vsa čast.

Anton Mravtja.

Ironija nauka

Willard, Wis. — Kako je pri nas v naši veliki farmer-ski naselbini, se mnogokrat ne čita v listih. Do 14. januarja nismo imeli snega in tudi ne hude zime. Sedaj je nas že obiskala.

Naj omenim dogodek, do katerega je prišlo pri tukajšnjem katoliškem društvu. K njemu je spadal neki član že okrog 13 let. Imel je to "napako", da ni izpolnjeval verskih dolžnosti v smislu pravil dotične jednote glede velikonočne spovedi. Dru-

štveni funkcionarji so ves čas njegovega članstva vedeli, da dotična oseba ni izpolnjevala verskih dolžnosti. Po dolgih letih, ko je mož dosegel starost 60 let, so se pa spomnili, da je ta član velik grešnik in ga radi tega izključili iz društva in jednote.

Govori se, da se je iskala pravica pri glavnem predsedniku katoliške jednote in da je on odgovoril, da gl. odbor nima z zadevo ničesar opraviti, društvo pa lahko člana izključi, ako tako želi. Ko je član hotel plačati assessment, mu je bilo povedano, da ga ne sprejmejo, ker je izključen. Po mojem mnenju bi bili morali to storiti prvo leto, ker so dobro vedeli, da prizadeti ne spoljuje verskih dolžnosti, ne pa čakati toliko let. Ako bi se bilo to zgodilo, bi bil prizadeti lahko pristopil k drugi jednoti. Sedaj je prestopar. Meni da so hoteli imeti njegov denar. Ali je to telesno delo usmiljenja, katerega so nas učili naši predniki in katerega naglašata katoliška cerkev?

Ta dogodek naj bo dokaz vsem tistim, ki so prestari, da bi pristopili v SNPJ. Radi tega pa vpišite svoje otroke v njo, ker je naša jednota popolnoma svobodna in ni se bati, da bi bil kdo vržen iz nje radi verskega mišljenja kot to dela katoliška. Anton Zupančič.

Perinentna vprašanja

Traunk, Mich. — G. Trunk se rad pohvali, kako je trgjal hlače po šolskih klopih (mu rad verjamem); zato pa niti enega o čenaša ne zmoli zastoj. Dvomim tudi, da on piše za bogljone. Za dajati razna imena ni treba biti študiran; to zna vsak paglavec na ulici. Meni pravi, da sem trobenta. Tudi jaz bi lahko rekel, da je Trunk stara klepetulja, kar tudi je, ker, če mu še tako prepričevalno govoriš, bo on zavil po svoje in napravil iz muhe konja in obratno. Njegovi oboževalci, katerih je vedno manj, pa rečejo: "Al' ga je 'sfiksav." To je bilo razvidno v A. Š., kjer so lanske leto rekli, da je Trunk največji pisatelj v Ameriki. Sedaj ni več tega, kar znači, da g. Trunk prodaja neslano robo.

Kaj je smrt in kako je po smrti, ve g. Trunk ravno toliko kot jaz: nič. Kadar človek umrje, ga ni več med živimi: je kakor kamen, kako ga brneš, tako stoji. Če nebeški agentje res vedo, kako lepo je v nebesih, zakaj se boje umreti? Zakaj ima "sveti" oče najboljšo zdravniko in telesno stražo 80 mož že na tem grešnem svetu? Ej, zakaj? Zato ker ve, da drugih nebes ni. Posmrtna nebesa ponujajo le revežem. Mislim, da tudi g. Trunk hitro pokliče zdravniko, kadar boli; niti ne čaka, da mu ga bo Bog dal. Seveda se potem Bogu zahvaljuje, namesto zdravniški vediti.

Verujem, da so veliki in mali katekizem spisal prefriganci (bolj kot je trobenta), ki je njim v prid. Če bi ga pisali, sedaj, kakor tudi Sveto pismo, bi ga gotovo spisali nekoliko drugače. Na primer mr. Elijah bi se gotovo ne peljal s konji v nebesa; postžil bi se aeroplana. Tudi vs. Florjans bi slika! nekoliko drugače: Pomislite, kako bi danes izgledalo, ako bi skušal gasiti kak velik požar z golod, ko so na razpolago najmodernejše brigantice?! Saj mu niti cerkve ne zaupajo, kjer je mogoče sam notri, pač pa jo zavarujejo proti požaru pri zavarovalni družbi.

G. Trunk se tudi boji za mo "dušo". Nič strahu, in je že tudi prepozno, ker se že nahaja v peku, ne samo moja, pač pa vseh delavcev in farmerjev, ki se borimo od zore do mraka, da se pošteno preživimo. Mnogi dostanejo le borno življenje. Zato pa sem na strani tistih, ki se borimo, da se skobacamo iz peka v nebesa še na tem planetu V posmrtna nebesa, ki so baje na nekem otoku za luno, pa pošljemo kapitaliste in druge parasite.

G. Trunk pravi, da otrok, ki mi je rekel, da ne bom šel v nebesa zato, ker ne hodim v cerkev, je "le tako rekel"; ne ve pa ne kar podpisem! Otrok je tako rekel, kakor ga učijo. Učijo ga, da kdor ne hodi v cerkev, ne bo videl "nebeškega kraljevstva". Glede posmrtnih nebes pa vesta oba enako, učitelj in učenec. G. Trunk nekje piše, da ni nikogar, ki bi bil popolnoma

svoboden kot n. pr. Bog. Kaj pa petelin, mar se on svobodno ne giblje? G. Trunk sedaj tudi ve, da ni pisal resnice, ko je svoječano trdil, da sedi "Old Moulder" pri pisalni mizi v Chicagu.

Se to: Ker ima SNPJ kampanjo za pridobivanje novih članov, je A. S. ves izsebe, ker vidi, da se ljudstvo draml in pristopa trumoma. Razumen človek se mora smejeti, ko čita v A. S. pod naslovom "Zamera gori, zamera doli, molčati ne smemo." Ampak vse je zastoj.

Old Moulder.

LJUDSKI GLAS

O definiciji parasitov

Chicago, Ill. — Čital sem definicijo br. P. Stoniča o dobrih in slabih članih v SNPJ. Vedno sem mislil, da si smo vsi bratje, to temu ni tako in po br. Stoničevi logiki, bo v tem oziru marsikdo razočaran. Kajti razumeti je treba ravno tako, kaj je on definiral, pa nič drugače.

On nas deli v dobre člane in v parasite. Le poglejte v kolono "Ljudski glas" z dne 28. januarja t. l., pa boste videli, da smo se vva ta leta prav pošteno motili. Le čitajte, kaj piše naš junak: "Dostikrat čitamo v našem časopisu o parasitih, kapitalističnih in cerkvenih. Med nami Slovenci imamo tudi ene vrste parasite, in ti so politični". Kdo so ti politični parasiti, tega br. Stonič ne pove. Pač, enkrat jih imenuje "pokretače", drugič pa parasite. Kdo je kdo, tega naš junak ne pove, ker to bi znalo škodovati njegovim trgovini.

Nadalje piše: "Takim ljudem je SNPJ deveta brigada, ampak izbrabljajo krajevna društva SNPJ sebi za obstoj, in so jim takorekoc molzna krava." Katere "pokretaše" in parasite on misli, ni težko uganiti. Le prestrašopeten je, da bi to zapisal. To se razume, da je to tista rečca sodraga, ki steguje svoje roke ne le po društveni, pač pa tudi po jednotlivih blagajnih. Vprašajte ga, pa boste videli, da vam bo potrdil.

Ako bi bil br. Stonič iskren, ne bi pisal takih dopisov. Če že hoče javnosti prikazati prave parasite, ki bi se radi jednote postavili, mu jih ni treba iskati tam, kjer jih ni. On dobro ve, da socialisti niso nikaki parasiti, tudi ve, da odkar so socialisti v jednotnem vodstvu, da jednota raste in uspeva kot nobena druga slovenska organizacija v Ameriki. In ti jo vendar vodijo od vsega početka. Kdo je parazit? Mar so socialisti?

On dobro ve, da niso. Toda, ker se mu je zamerilo par socialistov, ki so mislili drugače kot on, zato so vsi skupaj "parasiti" in "pokretaši". Sicer pa je br. Stonič za to, da se podpira kulturne ustanove med našim narodom v Ameriki. Toda te morajo biti samostojne. Zaboga, nikar pa ne smejo biti politične! No, kakšna kulturne ustanove on propagira, je pač stvar njegovega okusa. Toda fakti so tukaj, da takšne kulturne ustanove imajo zelo omejen delokrog. Za večji delokrog, ki bi kulturo in izobrazbo med Slovenci v Ameriki je treba močne organizacije, in ta je "Izobraževalna akcija". To je ena in edina večja kulturna ustanova, ki skrbuje vsa društva, čitalnice in pevске zbere s potrebnim poučnim materialom.

Br. Stonič ve, da je ves denar izdan za Izob. akcijo porabljen za izobrazbo in kulturo. Toda tak: "Vi ste parasiti in pokretaši" Toda ravno ti "parasiti" in "pokretaši" so vedno v prvi vrsti pri volji pomagati, pa naj bo potrebnim ali nevednim. On lahko ve za omenjeni denar, saj lahko čita račune o vsakem centu posebej. Toda on je tako zagrižen nasprotnik Izob. akcije, da tega sploh ne more videti.

J. R. Sprohar, član društva št. 449.

LISTNICA UREDNISTVA

L. P., Warnock, O.: Uredništvu nista znana naslova dotičnih dveh zdravnikov v San Franciscu. Vest, kakršno ste čitali, smo povzeli iz angleških listov. Druga ne vemo nič. Naše mnenje je, da naslova sama vam ne bosta dosti pomagala. Bolnik mora biti osebno navzoč.

Vsebinska in smoter konzumno-zadružnega gibanja

Iz "Zadružnega koledarja", Ljubljana

Predsednik Mednarodne zadružne zveze V. Tanner iz Helsinki je govoril na proslavi zadružnega gibanja dne 7. julija 1929 v Hamburgu. Govor, ki ga nekoliko akrajsnjega priobčujemo. Istočasno so proslavljali v Hamburgu tudi 30. letnico obstoja zadruge "Produkcija". Njegov govor se glasi:

Zadružno gibanje je z uspehom našlo tla v mnogih deželah Nemčije. Svoje člane računam na milijarde. Njegovo vpliv je videti v vsi še tako majhni pokrajini in tudi gospodarske, mu življenju države daje svoj pečat.

A ni bilo vedno tako. Tudi v Nemčiji je bil svoje dni čas, ko celo delavstvo ni hotelo ceniti in priznavati važnost zadružnega gibanja. S svojimi lastnimi silami si je vendarle ustvarilo moč in oblast, kakor jo ima danes. Današnjim ljudem zveni čudno v ušesih, da je celo delavstvo dolgo smatralo zadružno idejo za nevažno. Ljudje imajo po navadi preveliko vero v moč in pomen zakonov in predpisov; prav radi te vere so svoj čas polagali voditelje vso važnost na politično delavsko gibanje. Strokovno gibanje so še trpeli, a vse delo za zadružništvo so smatrali kot odvrčanje ljudi od najvažnejših interesov, torej kot oviro za resnične težnje delavskega razreda po svobodi. In vendar je konzumno zadružništvo že kot kompletirane strokovnega gibanja nujno potrebno.

Gospodarska korist konzumno-zadružnega gibanja je v prvi vrsti opozorila ljudi nase in je omogočila, da se je konzumno-zadružno gibanje razvilo do svojega pomena. Prav tako je treba ceniti prihranke. Če samo vsote, ki jih povrnejo konzumentom, predstavljajo v gospodinjstvu mnogo. Poleg tega se je treba zavdati, da deluje konzumno društvo na vseh tržišnih krogih regulator cen in da preprečuje nepotrebno navziranje cen.

Mnogo je ozkih duš, ki podcenjujejo pomen konzumno-zadružnega gibanja in ki usmerjajo vso svojo pozornost le na gospodarko korist. Vendar, če bi se gibanje omejevalo le na gospodarsko korist, bi ga bilo treba smatrat le za prav majhen, neznamen faktor v družbi. Če bi bil edini stik zadruge s člani le kupovanje blaga preko "pulta" in povrnitev presežka koncem leta, brez kakršnihkoli višjih smotrov za bodočnost, potem bi prav lahko splošno opustili konzumne zadruge. Naloga konzumnih zadrug pa se niti kako ne omejuje samo na to.

Pri samem človeku se mora začeti vsak na predek družbe. Ne pomagajo nam ne dobri zakoni ne koristne politične razmere, če niso ljudje dovolj zreli, da jih znajo uporabljati. Za družno gibanje vzgaja ljudi za organizacijo. Dnevno jih poučuje o gospodarskih vprašanjih in poučuje jih, razumeti sodobne gospodarske probleme. Gospodarskega izobraževanja niso deležne le vodilne osebe konzumne družstva, marveč tudi najširši krogi njegovih članov. In gibanje uprav potrebuje dobro izvežbanih osebk, ki so dobro poučene o gospodarskih in organizatoričnih vprašanjih. Brez izsolanih moči ne more nikoli doseči svojega smotra.

Tudi v drugih ozirih deluje konzumno-zadružno gibanje vzgojno. To gibanje učijo ljudi razumeti, kako slaboten, brez moči je poedinec in kakšna sila je lahko, če se pridruži ostalim enako mislečim. Radi tega tudi uspeva konzumno-zadružno gibanje najbolj v državah in narodih, ki so že od zdavnaj navajeni polagati vso važnost na organizatorično delo. V Združenih državah severne Amerike pr. to gibanje ne uspeva tako kot drugod, ker tamkaj drug drugega izpodirjajo s komolci in se vsakdo nanaša le nase.

Naš cilj pa ne obstoja le iz uspehov sedanosti. Konzumno zadružništvo stremi za vsi večjimi in daljnimi cilji. Hoče odstraniti sedanjo gospodarsko obliko, ki gre le za profitom posameznikov in postaviti namesto nje novo, ki bo šla za splošnim blagostanjem. Blagovno posredovanje kakor tudi večji del produkcije hoče pridobiti v roke skupnosti.

(Konec prihodnj.)

Ameriško življenje

84.

Vrnil se je domov in našel svoj grob

John F. Bartells se je utrujen po dolgih potovanjih vrnil v Almo, Nebraska, svoj rojstni kraj, ki ga že ni videl dvajset let. Teško mu je bilo pri srcu, ko je stopil iz vlaka, a malo je manjkalo, da ga ni zadela kap, ko je tik pred postajo srečal starega znanca J. G. Thompsona, ki ga je takole pozdravil: "Za Boga svetega, John, kaj pa ti delaš tukaj? Danes bo menda dan vstajenja. Jaj, sem nosil tvojo krsto, ko smo te pokopali pred dvajsetimi leti! Ali si res ti, John?"

Ko se je John malo opomogel vsled te novice, ga je pričel zanimati njegov grob. "Bart prav sem prišel, bom vsaj videl kje ležim. Ali imam kak spomenik?"

"Yes, pa še lep kamen smo ti postavili. Na njem je napis 'John F. Bartells, 1856-1909.'"

"Hvala lepa. Dobro, da imam pri sebi majhno kamerico. Ta kamen si pa moram fotografirati..."

Vesti iz Jugoslavije

O NEKEM GOSPODU TOVARNARJU

(Izvirno.)

Ljubljana, 13. Jan. 1930.

Naj napišemo nekaj besed o nekem tovarnarju, po imenu Derwushek v Lajterspergu pri Mariboru. Opekarnar je. Njegova dejanja opisujemo predvsem, ker je on tip oduševanega in brezsrčnega tovarnarja - delodajalca in ker vse to priča, kaj vse je pri nas še mogoče.

Ime Derwushek se tudi v meščanskem časopisu mnogokrat imenuje. Celo meščansko časopisje beleži borbe, ki jih vodi delavstvo zoper tega podjetnika že leta in leta. Zadnjih nekaj mesecev pa je spor delavcev z Derwushekom postal uprav neprekinjen. Vsa dan se kaj dogodi.

Delavci opekarnar Derwushek stanujejo v barakah. Do nedavnosti so bile te barake celo brez lesenih tal, ležali in spali so kar na zemlji. Zahtevali in prosili so podjetnika, naj jim da podnice v sobe, v barake, pa je storil to šele po intervenciji komisije s strani oblasti.

Barake so kljub temu še nezdrave in ne bodo nikdar odgovarjale vsem higijskim predpisom, ker ne morejo. Treba jih podpreti in zgraditi stanovanja, ne barake, pa bo odgovarjalo higijskim zahtevam.

Temu podjetniku so delavci morali dati vse svoje moči. Ni bil njegov namen le racionalizacija produkcije, ker je treba vedeti, da prekomerno trpljenje in garanje oslabi delavce in da se po 8 urah dela zmoglost delavcev zmanjša. Od tega trpi ne le delavec, marveč podjetje samo in tudi država. A delavci so morali delati nadure. Za te nadure Derwushek ni plačeval nikake nagrade, dasi je po zakonu predvideno, da mora vsak podjetnik nadure plačevati in sicer s 50% dodatka. Tega Derwushek ni maral. Delavci so zahtevali, posredovala je Delavska zbornica - nič ni zaleglo. Nazadnje so bili delavci prisiljeni v dogovoru z Del. zbornico vložiti tožbo zoper podjetnika in tem potom zahtevati odškodnino za nadure.

Derwushek pa je odgovoril v izjavah po časopisju, da je odpustil le one delavce, ki so ga tožili radi neizplačanih dodatkov za nadure, ki pa jih ni dolžan plačati. Tako da mu je baje rekel inspektor dela inž. Sorli.

Napisal je v svojih izjavah še, da je dober z delavci in da ima socialen čut. Obenem pa je odpustil vse one delavce, ki so ga tožili. Odpust se je izvršil tik pred zimo, meseca decembra. Zato je razumljivo, da se je delavcev in delavk polastil obup. Kaj bodo zdaj na zimo, v mrazu, brez zaslužka in brez vprasa v svojih mrzlih barakah? Prosili so, naj jih vzame nazaj na delo - nič ni maral slišati gospod fabrikant. Ko je bila komisija za pregled barak tamkaj, so šle delavke vpršile komisije k tovarnarju Derwusheku in ga prosile s solzami v obeh, naj jih vzame nazaj na delo - zamahnil se je z roko in dejal: "Čemu ste me tožili?" - in jih je odpravil.

Šele ko je obup pritrjal žene do viška, so bile sprejete na delo delavke. Te pa so morale podpisati, da se odrekajo vsakega dodatka za nadure, da umaknejo svoje tožbe in plačajo že nastale stroške na sodišču - morale so podpisati.

A doklej jih bo obdržal v službi? Kljub tej izjavi jih lahko vrže na cesto kadarkoli hoče. In če jih bo tiral v delu in bodo zahtevali, kar jim pritiče, jih zapodi spet na cesto. Tako so delavci in delavke pri Derwusheku stalno teptane. In Derwushek piše potem v časopisih, kako da je socialen... Sveta ironija. Na smeh se ni "socialno" dejanje, nasmeje, za katerim se skriva strast po vladanju in trpinčenju in preganjanju tistih, ki garajo zanj po 12, 15 in več ur na dan.

Tudi laži se poslužuje ta podjetnik, da bi svoje delavce "ukrotil," to je poeptal. Na svoji vlogi na ministrstvo ni pozabil napisati, da sta oba delavska zapužnika, ki zastopata delavstvo v pogajanjih z njim, vodja ko-

munističnega gibanja med njegovimi delavci. Bila je pred sodiščem radi tega razprava in Derwushek je bil radi obrekovanja obojen.

In delavci trpijo dalje, trpijo in ne dobijo niti svojih pravic, ki jim jih odkazuje zakon o delavskem zavarovanju. Ta zakon namreč določa, da mora vsak podjetnik za nadure plačevati po 50% dodatka. Derwushek tega ne priznava, ne izplačuje, dasi mu delajo delavci po 12 in 15 ur na dan. Delavci svojih zakonitih pravic ne dobijo, znak, da so večsi tudi zakoni brez moči, kadar gre za dobro delavstva. Delavstvo se bo osvobodilo z delom svojih lastnih rok - je dejal Marx.

Morilec pred sodiščem

Novo mesto, 13. Jan. 1930.

Ker ni več porote, se morajo zdaj tudi morilec in drugi težki grešniki zagovarjati pred navadnim petičlanskim sodnim dvorom. Danes se je vršila prvaka razprava pred senatom petorice in sicer se je vršila razprava proti Martinu Stariču, 20-letnemu delavcu. Obtožen je zavratnega umora starke. Obdolženec je služil pri Mihi in Meti Kampelj, ki sta ga vzela za svojega. Poleg teh treh je živel v hiši še stara mati Frančiška Kampelj. Vsi trije pa so bili že bolj ali manj stari in je vse delo opravljal Starič sam. Starič pa je nekoliko duševno omejen in je delal le z nevoljo, stara Kampeljeva pa ga je stalno priganjala in dražila. Tako je prišlo mnogokrat do preprirov.

Tako tudi lani 1. oktobra. Starič je bil pri sosedovih, kjer so kuhali žganje. Tam je ostal do 15. ure. Ko se je vrnil domov, se je začela stara Kampeljeva spet kregati nanj in mu očitala, da hodi z doma, doma pa delo trpi in počiva. To je fanta ujezilo in sklenil je menda tedaj, da starko ubije in se je tako reši. Istega dne je odšla starka v gozd po suhljad. Starič pa se je splazil za njo ter jo v gozdu vprašal, zakaj ga vedno krega in uči in priganja. Starka je odgovorila, da naj bo spodoben in naj dela kot se spodobi, pa bo tiho. Na ta odgovor jo je fant udaril s pestjo v senca, da je takoj ohamnila na tla. Nato pa jo je fant zgrabil za noge, odvikel v goščavo ter ji tam z nožem prebodel prsi. Zaradi smrtonosnih ran je starka izdihnila.

Peti dan po umoru je obtoženec rekel rednikoma, da gre iskat starko. Ko se je vrnil, je morilec povedal, da leži starka v gozdu ubita.

Javili so orožnikom, ti so osumili Stariča, ki je sprva tajil, potem pa vse priznal.

Izvedenci so izjavili, da je obtoženec duševno nekoliko omejen, vendar pa odgovarja za svoja dela. Obsodili so ga na pet let zaočenja.

P. S. Po novem kazenskem zakonu se hočejo tudi pri nas upeljati srbske izraze, terminje za razne kazni. Tako je ječa - zaočenje, težka ječa pa - roblja.

Član SNPJ v domovini umrl

V Razdrtem št. 5, pošta Smarje-Slap je umrl Matija Zonta, star 61 let, ki se je bil vrnil iz Amerike (Colorado) meseca julija 1928 leta. Umri je prav na božični dan, dne 25. decembra 1929. Pokojni je bil član Slovenskega narodnega podpornega društva "Zvon" št. 40 SNPJ v Durango, Colo.

Pokojni je bil rojen 8. decembra 1868 ter se je leta 1896 oženil z Marijo Babnikovo, ki mu je darovala štiri otroke, katerih najstarejši je umrl (padel?) leta 1915 kot 21letni fant. Matija Zonta je bil delavec v Coloradu. Ko se je vrnil domov, je užival le poldrugo leto življenja v domovini. Zapustil je ženo Marijo, sina Franceta, starca 29 let, hčer Marijo, staro 31 let ter najmlajšo hčerko Jozefo, staro 25 let. - Garal je na ameriški zemlji, prišel je umreti na domačo zemljo. Zemlja ameriška mu je izpila moči, zdaj je legel domačo, da se odpočije.

Profiti železniške družbe

New York. - Lastniki Pennsylvanske železnice bodo spravili masten dobiček v svoje žepke. Čisti profit v prošlem letu je znašal \$47,743 in je bil najvišji v zgodovini te železnice.

Smrtna kosa.

Po dolgotrajni bolezni je preminul na Gradišču pri Radovljici mizar Franc Resman, izhaja iz rodbine Resmanov iz Vrbenj, zapušča vdovo z dvema otročičema. - V Ljubljani je umrla gdč. Berta Coriary, nadučiteljica v pokolu. - V Škoplji Loki so umrli v mesecu decembru 1929: Subic Pavel, občinski ubožec v Škofji Loki; Rutar Pavel, posestnik pri Sv. Andreju; Krmelj Frančiška, posestnikova žena v Gaberku; Biček Ivana, hišarica iz Raven; Pogačnik Jakob, posestnik na Logu; Vidic Franc, ušitkar v Podbilci; Čemažar Uršula, zasebnica iz Sevelj. - Na Dobravi je v 63. letu umrla posestnica Ana Črtaličeva, mati Josipa Črtaliča, delovodje državnega nasada v Kostanjevici. - V Ljubljani je 10. Jan. v starosti 59. letu umrl Franc Bergant. Pokojnik je bil do vojne gostilničar na Sv. Jakoba trgu, pozneje pa trgovec z mešanim blagom. - V Ljubljani je umrl štud. phil. Mirko Kunc. - Na Otoku pri Gornjem gradu je preminula posestnica Marija Tevževa. - V Ljubljani je umrla Apolonija Fanzigova. - V Jurklostru je umrla Helena Gradtova, rojena Majcenova, gostilničarka in posestnica. - V Rožni dolini je umrl Franc Bitenc, mestni kopeljšček v pok.

Domač droblj

Mr. Anton Zbašnik v Pittsburgu, Pa., ki je hotel resignirati predsedništvu JSKJ, se je na pregovarjanja ostalih odborov premislil in ostal v službi. Naš slikar Gregor Perušek je 29. t. m. dobil Robert Rice Jenkinsovo nagrado v vsoti \$50 za svojo sliko "Tihostitje," katero je razstavil v čikaškem Art Institutu. To je bilo prvo priznanje, ki ga je dobil naš umetnik v mogočem umetnostnem muzeju.

V Elbertu, W. Va., je bil te dni ubit v premogovniku John Rolih, star 53 let in doma iz Leskova pri Krškem. Zapušča ženo in dve hčerki v stari domovini.

V Elyju, Minn., je umrl slovenski pionir John Merhar, star 62 let in doma od Ribnice. Zapušča vdovo in odrastle sinove in hčere.

Dve nesreči v Elyju, Minn.: Petletna Olga Smuk, hči Franke Smuka, se je tako nevarno o-

Konec Hornsbyjeve ekspedicije

Iz dnevnika udeleženca ekspedicije E. V. Christiana

(In potem, prvi dan praznikov): 25. decembra. Človeku se zdi komaj verjetno... Radoval sem se božičnega praznika kakor vsakdo - čeprav ni bilo izgledov, da bi se mogli prevideti z jutriškom za naslednje jutro. Ko smo se danes zbudili, smo sklenili praznovati božič tako, kakor nam dovoljujejo razmere. Použili smo obilen obrok, obstoječ iz konzerviranega ovenega kolača, imeli smo takšen tek in užitek, kakor bi obrali purana... Upam, da se vsakdo na Angleškem veseli današnjega dne in pri Bogu se nadejam, da bo naša zaloga trajala vsaj še mesec dni ter da ne bomo nikoli preklinjali današnjega praznovanja.

(Prekrija z novimi živili tekom naslednjih tednov ni bila tako obilna, kakor so upali trije možje v primitivni koč. Lačni kakor so bili, so použili zadnje ostanke jedi, ki so jih bili malo preje zavrgli. Po strahovitem snežnem viharju dne 10. januarja 1927 je pritisnil mraz 62 stopinj Fahrenheita. Hornby je mrvil kosti, da bi iz njih izsesal zadnjo kapljico maščobe. Celo kite so bile dobre.)

Mraz, mraz, mraz... Ledeni veter pritiska iz otrednih arktičnih pokrajin in potiska v eni najstrašnejših severnih zim temperaturo na 67, 79 in končno na 86 stopinj Fahrenheita. Nos tovariša Adlarda je smrznil in vsi trije so se stisnili skupaj ter so ostali prižeti drug tesno k drugemu v koči.

1. februar jim je prinesel novo upanje. Adlard jim je ustrelil severnega jelenca. Imeli so za šest dni hrane! A stiska se je kmalu zopet povečala. Še 9. februarja so morali pomešati smrznjeno kri z moko ter jo zaužiti, ker jim je pošel drug živeč. Dva dni pozneje je skoro popolnoma pošla tudi moka. Začeli so zbirati pokvarjene ostanke rib. Zaloga moke se je skrčila 16. februarja na 12 mer (srednjeveških pladnjev). Zaloga sladkorja je znašala samo še 30 funtov, vaa ostala živila pa je predstavljal nekaj živalskih kož.

Včasih se pri čitanju dnevnika pojavi domneva, da se bo lakota, ki je tako strašno mučila železode trojice, polotila tudi njih živec. Manj hrabri raziskovalci bi bili gotovo obupali. Razpoloženje, v katerem so bili trije možje, pa je natančno razvidno iz naslednjih naglo napisanih obrobni opazk:

22. februarja: Lep, topel dan. Harold, ki je bil najprej sklenil, da bo cepil drva, je predlagal, naj popoldne napravimo izlet. Jaz sem pa ves dan ostal v koči in sem se zelo slabo počutil. Tudi Jacku ni dobro.

(Naslednji dan izgleda, kakor bi vse to minilo): 23. februarja: Harold je ustrelil volka v divjini in je videl kakih 40 severnih jelenov, vendar se mu ni posrečilo, da bi jih dosegel s puško. (V marcu postane vreme miješje, so dnevi, ko kaže toplomer samo 27 stopinj pod ničlo. Raziskovalci so se podali na brezuspešno iskanje živeža in so prenočili izven koč.)

pekla, ko se ji je uigala obleka pri odprti peči, da je čez eno uro umrla. - Rudar John Mavrin se je težko pobil na glavi v rudniku.

Eden prvih naseljencev v Clevelandu, Frank Rus, je umrl te dni v starosti 55 let. Doma je bil iz Toplice pri Novem mestu in v Ameriki je bival 43 let. Bil je tudi aktiven v javnem življenju. Zapušča štiri sestre.

V Jolietu je umrl Anton Grabehek, ki je bil tudi eden pionirjev svoje naselbine. Star je bil 56 let in doma od Semčica v Bell Krajini. Zapušča ženo in dva otroka.

V Barbertonu, O., je umrl za božastjo John Bolha, star 42 let in doma iz Iga pri Ljubljani.

V Calumetu, Mich., je smrtno ponesrečil v rudniku Mike Medved. Železna vrvi vpenjače ga je vrgla v šaht št. 6 Calumet & Hecla Co., in padel je v globočino 1500 čevljev. Njegovo truplo je bilo vse razbito, ko so ga prinesli na površje. Star je bil 38 let. Zapušča vdovo in šest otrok.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

2637-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Tel. Rockwell 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
BLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 609 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. zdravnik.....3724 W. 20th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBEK:

FRANK ALESH, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OLIP.....3624 W. 27th St., Chicago, Ill.
JOSEPH BISKOVICH.....1009 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBEK:

JOHN GORSEK, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR.....Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ.....Box 237, Strabano, Pa.
FRANK PODBOJ.....Box 61, Park Hill, Pa.
FRANCES ZAKOVSEK.....1918 Adams St., No. Chicago, Ill.

OKROŽNI ZASTOPNIKI:

GEORGE SMREKAR, prvo okrožje.....127 Main Ave., W. Aliquippa, Pa.
JOHN LOKAR JR., drugo okrožje.....695 E. 162nd St., Cleveland, Ohio.
FRANK LEKŠA, tretje okrožje.....P. O. Box 584, Mulberry, Kans.
FRANK KLUN, četrto okrožje.....Box 658, Chisholm, Minn.
FRANK KLOPČIČ, peto okrožje.....P. O. Dines, Wyo.

NADZORNI ODBEK:

FRANK EITZ, predsednik.....3639 W. 20th St., Chicago, Ill.
ALBERT HRABT.....355 S. Pierce St., Milwaukee, Wis.
MICHAEL PLESHE.....510 Madison Ave., N. S., Pittsburgh, Pa.

POREKIL - Korrespondenca s glavnimi odborimi, ki deluje v gl. uradu, se vrši tabele VSA PIRMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se nanašajo na predsedništvo VSA DNEVNIK politivno in etviki, ki se tičejo gl. upravnega odbora in jednote vedno naj se pošiljajo na gl. tajništvo.

Vse zadeve, sklačeje so bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.

Vse zadeve, v zvezi s blaginjskimi posli, naj se pošiljajo na blaginjski odbor.

VSA PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Jelen, predsednik nadzornega odbora.

VSA PRITOŽBE na gl. porotni odbek se naj pošiljajo na John Goršek, predsednik porotnega odbora.

VSI DOPISI in drugi spisi, nanašajoči se na članstvo in sploh vse, kar je v zvezi s članstvom jednote, naj se pošiljajo na "PROSVETA," 2637 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

NOTE: Correspondence with the Executive Office should be addressed as follows:

Communications for the supreme office should be addressed to him.

All communications of money and business concerning balance and members other than club benefit should be addressed to the secretary's office.

Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.

Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.

Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Eitz, chairman of the Board of Supervisors.

Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

Articles for publication, announcements, advertisements, subscriptions and all other business pertaining to the official organ should be addressed to "PROSVETA."

beležil v dnevnik, češ, saj ti po-

gljuje. V tem duhu se zapiki nadaljujejo. 26. marca: Poiskal sem past, ki smo jo bili nastavili zajcu in sem prišel do zaključka, da se je zajec sicer ujel, potem pa nam je ušel iz pasti. Velika žalost, da moramo zdaj začeti pri trdi koži naših kučem in da moramo prekuhavati že davno suhe kože rjavega mnogogroha...

Nič ne ustrelimo... Ampak upajmo, da pojde ta čas mimo nas, čeprav nas medtem morda čakajo še preklicano trdi morda. Izdržati moramo! Saj ne bo trajalo vedno, pa se bodo sevrni jeleni zopet začeli vračati proti severu... Takrat bomo imeli velik praznik... V resnici je to naše trpljenje zgolj vprašanje potrpljenja; čeprav postavlja naše telo in naš duh na trdo preizkušnjo, zakaj vsi se že čutimo šibke in trudne. Kaj bi bilo drugega mogoče ob kuhanih kožah. Mraza pa je še vedno 58 stopinj!

1. aprila... Jacka mučijo neznesne bolečine v desnih nogi. Predstavljam si, da trpi kakor v peklju, posebno v teh razmerah. Harold nabira les, donaša vode in pravi, da se čuti bolnega in slabega. Z mano ni nič boljše! (Lahko si predstavljamo, kakšna bojazan je zdaj polotila mladega moža, ki je videl, da noče vzeti bolezni Hornbyja in Adlarda nobenega konca. Začel se je bati, da se bo vsesкуп tragično končalo. In tedaj je za-

del več nego prej zapisovati v dnevnik.)

4. aprila: Odslej bom, ker ne vem, kaj nas čaka, obširnejši v teh beležkah. Harold je poneli sklenil, ker se je vreme medtem izboljšalo, napraviti poskus in prinesiti za Barrensove doleze črevesje severnih jelenov. Bolečine v njegovi nogi postajajo čedalje občutnejše... Menda jasno slutiti, da se mu bliža zadnja ura, ker se ne more več premikati... Harold je izgrebel iz zemlje ostanke rib in kosti - zadnjo zalogo - in jih je skuhal. Jaz sem medtem počival, Jack pa je ves čas buljil prede in je govori, da bo ostal za vedno pohabljen, če pride še kdaj domov. Vzpodbujal naju je, naj ne obupava in naj se boriva dalje. Kakšen obup je odmeval iz njegovih besedi! Lotilo se me je silno domotožje, kakor še nikoli poprej. Pri Bogu se mi zdi, da ne ve nihče doma, kakšno so Jackove muke. Drgnil sem njegovo ubogo bolno nogo in sem pri tem jokal. Prihranil si je malo lističe mesa ter mi ga je dal! To me je nekoliko razvedrilo. Zdi se mi, da sem se čutil napol mrtvega, ker nisem imel ničesar jesti... Opoldne je velel Jack, naj mu podam zadnje odeje, ki smo z njimi razpolagali. Ogrnil se je vanje. Ne da se popisati, kako je izgledal. Dvignil se je opotekaje in je jedva mogel stati na nogah. Obšla me je želja, da bi mogel lažje prenašati mraz in deliti z njim bolečino, toda on je imel svoje lastne misli in svojo lastno voljo. (Dalje prihodaš.)

Grajenje snopa pred grozelo poplavo v Hazelton, Ind. Poplava grozi s strani reke White, ki je pretopila hrogova.

Sir Arthur Conan Doyle: **IZGUBLJENI SVET**
(THE LOST WORLD) Roman

PETO POGlavJE

To je vprašanje!

"Tudi jaz sem mislil tako v svoji nedolžnosti," je rekel profesor bridko. "Povedati pa vam moram, da sem se hudo razočaral in vselej naletel na globoko nezaupanje, ki izvira iz neumnosti in pa iz ljubosumnosti. Jaz nisem vajen, gospod Malone, da bi se komurkoli klanjal ali karkoli dokazoval, če nečesto verjeti ljudje mojim izjavam."

Nisem se maral poniževati, da bi predložil dokaze, ki jih imam. Vsa ta zadeva se mi je pristudila, zoprno mi je bilo o tem vsem govoriti. Nisem bil tudi v stanu dostojanstveno sprejemati one, vam slične ljudi, bedaste zastopnike javne prazne radovednosti, ki so se hoteli vrniti k meni v hišo, da me nadlegujejo še na domu. Odkrilo priznam, da imam nekam nestrpen značaj in postanem lahko nekoliko nasilen, če me izzivajo. To ste menda, žal, tudi opazili."

Drgnil sem si nehote oko, ne da bi kaj rekel.

"Moja žena mi je že večkrat to očitala, in vendar mislim, da bi storil isto na mojem mestu vsak pošten človek. Nocoj pa vendar nameravam podati izreden primer, kako se lahko obvladam. Premagati hočem svoje povsem naravno razpoloženje. Vabim vas torej k javni znanstveni razpravi." Izročil mi je na mizi ležečo vstopnico. "Kakor vidite, bo imel profesor Percival Waldron, dokaj poznan naravoslovec, danes ob poldevatih zvečer v dvorani Zoološkega Instituta predavanje "Iz pradavnine", o razvoju življenja na zemlji. Povabljen sem nalašč za to, da bi predavatelju izrazil v imenu odbora zahvalo navzočih. Izrabiti hočem to priložnost, da izrečem jako previdno in vpljudno nekaj opazk, ki utegnejo mogoče zanimati poslušalce in obuditi pri posameznikih željo, da bi se bolj natančno poučili o tej zadevi. Ne bom si torej dovolil nikogar izzivati, to se razume, namignil bom samo, da obstojijo še druga in bolj globoka vprašanja, kakor ona, o katerih smo poslušali. Poizkusil se bom strogo brzdati, da vidim, ali ne bo obrodilo slično samozatajevanje boljših uspehov kakor dolej."

"Dovoljujete mi torej, da pridem tja?" sem vneto vprašal.

"No, seveda!" je odgovoril prisrčno. Rekel je to tako izredno ljubeznivo, da me je presenetila njegova prijaznost skoro še bolj kakor njegova silovitost. Njegov smehljaj je bil naravnost očarljiv: lica so se napihovala kakor dve rdeči jabolki, napol zaprte oči so dobrohotno žarele in samo črna dolga brada je učinkovala slejkoprej nekoliko pretence. — "Seveda morate priti. Tudi zamie bo prijetno, ko bom vedel, da imam med občinstvom vsaj enega somišljenika, pa naj bo še tako slab in nevesel. Mislim, da pride veliko ljudi. Waldron uživa, bogve zakaj, velik sloves, čeprav je po mojem samo slepar. No, gospod Malone naklonil sem vam veliko več svojega časa, kakor sem hotel. Posameznik se vsakekor ne sme nikoli polastiti onega, kar je namenjeno vesoljstvu. Veselilo me bo torej, ako vas ugledam zvečer pri predavanju. Ne pozabite, seveda, da niso podatki, katere sem vam navedel, nikakor namenjeni za javnost."

"Ampak McArdle, naš glavni urednik, bo hotel — saj razumete — vendar vedeti, kaj sem opravil."

"Povejte mu vse, kar hočete. Med drugim mu lahko sporočite, da ga obiščem z jahalnim bičem v uredništvo, če mi zopet pošlje kakega vsiljivega dopisuna. Zanašam se torej na to, da ne boste prav ničesar priobčili v vašem listu. Dobro! Na svidenje danes o poldevatih zvečer v Zoološkem Institutu!"

Profesor me je odslovil s kretnjo roke. Prisklonil sem se in zapustil njegov kabinet. Rdeča napihnjena lica, sivkastočrna skodrana brada in izzivalne oči so tvorili vsebino mojega zadnjega vtisa.

Stuart Wishing - J. B.: **PTIČ V DREVESU**

Kadarkoli govorimo o tej zadevi a prijateljem Rhodesom, vselej se neverjetno nasmehe in reče: "Naključje!" Prijatelj Fleming pa samo zmaje z glavo, zmigne z rameni in molči. Jaz sam se nagibam k njegovemu mnenju. Zato bom rajši brez vsakega nadaljnjega uvoda opisal čudne dogodke, kakor so se izvršili 11. decembra 1905. Tega dne sem prejel pismo naslednje vsebine:

"Dragi Marriott! Ali Ti je danes — enajstega — mogoče priti v Gorling in ostati pri meni, dokler se Ti ljubi? Na prežo Te ne morem povabiti, ker je prehud mrz. Nekaj malega pa boš že lahko ustrelil in se tudi udeležil pravečatega božičnega lova na strahove. Da govorim resno — zasledujem namreč imenitno divjačino ter se nadejam, da bom tej pošasti poškrpil pete (ali bolje peroti) še nocoj. Rhodes je pravkar brzojavil, da pride. Stori isto, ako Ti je mogoče. Več ustno. Tvoj vdani C. J. Fleming"

P. S. Rhodes se odpelje ob 2.18 iz Paddingtona."

Sklenil sem, da se odzovem vabilu in vlak ob 2.18 je vozil mene in Rhodesa, ki je bil kot častnik doma na dopustu, proti Gorlingu. Tam je naju sprejel Fleming z dvovprežnimi sanmi, zakaj snega je bilo precej. Pozdravil je naju radostno. Videti je bil zdrav in dobre volje, toda odklonil je pred večerjo vsak razgovor o svoji pošasti. Tako sva morala svojo radovednost brzdati in šele tedaj, ko je stala na mizi kava z likerji in je sluga ostavil nas same, je Fleming sprožil razgovor.

"Mislim," je dejal, "da moram predvsem ugotoviti, da sem na duhu in telesu docela zdrav, kolikor morem to pač sam presoditi. Ti se čutiš krivega, Marriott, kaj ne? Vem, da bi me vsak običajen človek smatral za blaznega že zaradi tega, kar verujem v pošasti ali strahove, še bolj pa, če bi slišal to moje poves. Daj mi, prosim, vžigalice!"

Zapalil si je smotko in nadaljeval:

Ne morem povedati, ali so bile vsega krive telesne nezgode pri mojem prvem obisku ali duševno razburjenje pri drugem, toda zunanaj v Enmore Parku sem se počutil kakor do kak izgubljen novinar. Imel sem v brneči glavi le eno misel, in sicer, da je profesorjeva povest nedvomno resnična, da obrudi njegovo odkritje velikanske posledice, in da bi lahko spisal o tem za list izredno lep članek, če bi se mi le posrečilo, da bi dobil dovoljenje in mogel izrabiti gradivo. Skočil sem v avtomobil, ki je stal na oglu, in odrljal v uredništvo. McArdle je pisal seveda kakor navadno pri svoji mizi.

"No, vi, mladenič, kako je kaj?" je zaklical radovedno. "Izgledate že tako, kakor da bi bili v vojni. Ni vam treba niti pripovedovati, da se je zakadil v vas!"

"Od kraja je res med nama nastalo malo nesoglasje..." "Kakšen človek je to! No, in kaj ste počeli potem?"

"Hm, potem se je že nekoliko spamotoval pa sva se razgovarjala. Sicer pa se mi ni posrečilo, da bi od njega kaj izvedel, to se pravi, kaj, kar bi lahko objavil v listu."

"To pa menda ne drži. Odnegli ste na vsak način podplute oko, in to že lahko objavim. Mi se ne pustimo užugati, gospod Malone. Mi že naučimo tega gosпода kožjih molitvic! Jutri sprošim tak uvodni članek, da ga zona popade! Pripravite mi torej takoj gradivo in za vedno vam ožigosam tega junaka. Kako bi naj naslovil članek? 'Profesor Münchhausen'? Kaj bi ne bilo to prav, z debelim tiskom? Ali pa 'Sir John Mandeville Redivivus Cagliostro'? Ali po kakem drugem zgodovinskem sleparju in postopaču? Razkrinkaj ga bom: saj ni nič drugega nego goljuf!"

"Jaz bi tega ne bi storil, mister McArdle."

"Zakaj pa ne?"

"Zato, ker profesor ni slepar."

"Kaj?" je zatullil McArdle. "Menda mi vendar nečete povedati, da verjamete njegovim bedastim pravljicam o mamutih, mastodontih in velikanskih morskih kačah?"

"Ne, o tem vam ničesar ne vem povedati. Ni mi sploh znano, da bi komu hotel profesor natvezati slične stvari. Zdi pa se mi, da je res odkril nekaj novega."

"Človek božji, potem pa napišite hitro kaj o tem?"

"Saj bi to tudi prav rad storil, a povedal mi je vse, kar zdaj vem, strogo zaupno in pod pogojem, da ne smem o tem pisati." Smatral sem za umestno glavnemu uredniku kakor se da na kratko sporočiti profesorjeve podatke. "Zdaj veste, za kaj gre."

"Veste kaj, mister Malone," je rekel naposled, "vsakekor se ne nanaša ta vaša obljuba na današnje znanstveno zborovanje. Mislim, da bo o njem komaj poročal kak drug list: o Waldronu so že pisali itak velikokrat, pa ne ve nihče, da bo tudi Challenger govoril. Če nam bo sreča mila, napravimo lahko sijajen posel! Pojdite torej k seji, pa prinesite nam dokaj podrobno poročilo. Rekel bom stavcem, naj pustijo do polnoči za vaš članek potreben prostor."

Dan mi je torej objuboval veliko posla. Zato sem zgodaj odšel h kosilu v Klub Divjakov. Dobil sem tam Tarpa Henryja in mu na kratko povedal o svojih doživljajih. Poslušal me je z nezaupnim smehljajem na svojem suhem obrazu in se pričel krototati, ko sem mu zaupal, da me je profesor prepričal."

"Dragi moj otrok, saj ne pozna življenje sličnih dogodkov. Ni mogoče, da bi kdo slučajno nekaj tako velikanskega odkril in izgubil potem vse dokaze. Le pustite take zgodbe romanopiscem. Ta vaš možakar je tako poln zvijač kakor vse opice v londonskem zverinjaku. Vse, kar vam je pravil, je na debelo zlagano."

(Dalje prihodajta.)

tu neki Horace Starkey. Kupil je bil Gorlinghall, bival v njem nekaj časa in od njega sem ga jaz vzel v najem. Pred njim ga je neki Gapp dobil v zakup od nekoga sira Jamesa Powella."

"Zakaj ga je vaak tako hitro zapustil?"

"To zveš takoj. Le poslušaj! Starkey je samec in zato ga vprašanje sina-dediča ni zadevalo. Prizadet pa je bil na drug način — tako n. pr. sta propadli dve banki, v katerima je bil založil večji del svojega premoženja. Gappu sta prav v tej hiši umrla dva sinova za legarjem. Siru Jamesu Powellu (čigar poroka bi se morala vršiti v enem mesecu) se je na lovu zgodila nesreča in ohromel je popolnoma."

"Golo naključje," je pripomnil Rhodes.

"Mogoče; ne zanikam tega. Kar poskušam dokazati, je dejstvo, da posestvo ni prehajalo od očeta na sina, kakor daleč sem mogel zasledovati njegovo zgodovino. Do sem, lahko rečem, je moja povest neobičajna, zdaj pa nastopijo še nadprirodne sile."

In dvignil je list papirja. "Tu sem si zapisal okoren prevod nekih čudnih latinških verzov, na katere sem naletel v neki stari zgodovini Gorlinga."

Dal je list Rhodesu, ki ga je molče in temeljito pregledal ter ga potem izročil meni. Čital sem na njem naslednje verzice:

Ko cerkvi se povrne, kar vzel ji je sloha, takrat v Gorlinghallu bo oče in bo sin.

Zaškilal boš, čuj, dvakrat svarilni ptiča glas, ko zadoni še v tretjič, takrat je zadnji čas.

"Hm," sem dejal zamišljeno, ko sem bil prečital to čudno pesem, "to nam pojasnjuje zadevo do neke mere. Kletev je kazen za to, ker je nekdo ukradel cerkveno lastnino. Domnevam, da je to posestvo nekoč pripadalo cerkvi. Ali je morda v bližini kak star samostan?"

"Ti imaš prav, pa tudi ne," je odvrnil. "Ne daleč od tod je bila opatija, toda posestvo ni bilo nikoli last menihov."

"Ali si o tem uverjen?"

"Popolnoma. Iz nekkih zapiskov in listov v župni cerkvi, ki je zgrajena tam, kjer je nekoč stala opatija, so razvidne meje njenega ozemlja. Kakor ti, tako sem tudi jaz prvotno kar planil po sklepu, da je moje posestvo nekoč pripadalo opatiji in da so ga pozneje odvzeli a silo. Skoraj pa sem spoznal svojo zmoto in ko sem še nekaj časa vztrajno iskati vzrok kletev, sem odkril čisto drugega."

"No in kakšen je?" sem vprašal nestrпно.

"V njem tiči zanimiv kos krajevne zgodovine. Pred več stoletji je živel v samostanu opat, ki je bil velik lopov. Njegovo zloglasno vedenje je bilo splošno znano in po nekoliko letih razkošnega in hrupnega življenja je neke noči pobegnil iz opatije ter vzel obhajljive posede s seboj. Bile so iz čistega zlata in zdi se mi, da se je po begu iz opatije, ki je le nekaj milj oddaljena, zatekel naravnost v Gorlinghall."

"Zakaj?"

"Bil je jako dober prijatelj takratnega posestnika, sira Geoffreya Hasta. Nihče ne ve, kaj se je zgodilo med njima, toda drugo jutro so našli sira Geoffreya z bodalom v prsih, opata pa ni bilo nikjer. Ustno izročilo slika dogodek takole: Opat in sir Geoffrey sta sklenila, da ukradeta zlate posede. Opat naj bi izvršil tatvino in se za eno noč zatekel v Gorling. Zlato je nameraval pustiti siru Geoffreju, ki bi naj ukrenil z njim vse nadaljnje, sam pa je hotel pobegniti v London ali kam drugam. Ko pa je napočil odločilni čas, je opat spoznal, da ne more zaupati svojemu razsipnemu drugu. Spria sta se, opat je zabodel sira Geoffreya, potem pa je posede nekje skrtil ter utekel. Nikoli več niso slišali o njem."

"Potemtakem so posede..."

"Nekje na mojem posestvu, če je moja domneva pravilna."

"Ali si že kaj iskal?"

"Po hiši, da, drugod na posestvu še ne. Zemljišče obsega preko tri tisoč akrov. Vsega tega ne moreš preiskati."

"No, dobro, tvoja teorija se strinja s prvo kitico, toda kaj je združio? Kaj ima ptič pri tem opravilo?"

"Ptič," je odvrnil Fleming z glasom, ki je pričal o naraščajočem zanimanju, "ptič je v tej zadevi najbolj privlačna stvar. Povesť o lopovskem služabniku in zakopanem zakladu je stara kakor gore, toda čim naletimo na ptiča, je čisto drugačno."

Umolknil je, posrebal kavo in nadaljeval:

"Upoštevati morata, da sem to zadevo raziskoval zelo temeljito. Proučil sem celo vrsto starih listin in nabral ustnih izročil od številnih starih domačinov. Ne bom vaju dolgočasil s podrobnim opisom svojih raziskovanj — navedel bom na kratko le izsledke. Ustno izročilo pravi: neki ptič, očitno iz rodu vranov, zakraka proti koncu leta trikrat. Lastnika ali zakupnika Gorlinghalla zadene vel-

ka nesreča, ako cerkev v teku dvanajstih mesecev ne sprejme svoje lastnine. V to verujejo domačini prav trdno."

"Toda kaj je smisel vsega?" je vzkliknil Rhodes.

"Vaščani si razlagajo stvar takole: ptič je opatov duh, ki skuša posede povrniti, odpraviti kletev in si olajšati kazen."

"Ali je ptiča že kdo videl?" sem vprašal.

"Mnogi izjavljajo, da so ga videli; to je y taki majhni vasi naravno. Sicer pa je tu nekaj bolj verodostojnih prič. Tako n. pr. zagotavlja Starkey, da ga je videl. Starkey je ali imeniten lažnik ali pa neustrašen mož. Tretjo noč, ko je začel krakanje, je stopil na teraso ter streljal nanj s puško."

"Ali ga je zadel?"

"Ne. Čudno pa je, da ga je zgrešil, saj slovi kot izvrsten strelec. Najbrž je nekoliko trepetal, tega pa ga nisem hotel ob-

doleteti. Ko se je ptič pojavil prvič pred oknom njegove spalnice — tako izjavlja Starkey — je imel silen občutek odvratnosti ali studa. In ta občutek se je pri naslednjih prilikah še pojačil."

"Kdaj pa se je pojavila ta neprijetna stvar?" sem vprašal. (Dalje prihodajta.)

Sloan's Liniment
Narodni Miroslavski list, najboljši mesečnik za slovenske mladino!

V JUGOSLAVIJO Z VELIKIM IZLETOM S. N. P. J.
NA CUNARDOVIH BRZOPARNIKIH

AKO nameravate obiskati staro domovino, potem se na vsak način pridružite velikemu skupnemu izletu, ki ga priredi IZLETNI URAD S. N. P. J. skupno z CUNARD STEAMSHIP CO. Izletniki bodo potovali na ogromnih Cunardovih brzoparnikih

AQUITANIA 28. MAJA	MAURETANIA 28. JUNJA	BERENGARIA 4. JULJA
------------------------------	--------------------------------	-------------------------------

Lahko potujete naravnost v Jugoslavijo, ali pa si ogledate veseli Pariz, in—ako hočete—rasen Pariz tudi slikovito Švicco. Na parnikih izvrstna domača hrana, privsne kabine, prostorni zabavni prostori, vjudna postrežba. Celo pot vas spremlja iskren vodnik.

Obrnite se za nadaljna pojasnila na bližnjega zastopnika, ali pa pišite na:

JUGOSLAV DEPARTMENT CUNARD LINE 345 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.	IZLETNI URAD SLOVENSKE NAROD. PODPOR. JEDNOTE 2657 So. Lawndale Avenue Chicago, Ill.
--	---

Naši zastopniki v vseh večjih naselbinah.

POTOVANJE V STARI KRAJ

si odredite najbolje potom našega potniškega oddelka, ki je odpremil in dopremil že na tisoče ljudi v njihovo največje zadovoljstvo.

Pomagati dobiti pos, dovoljenje za povratek in income tax davek dokument. Napravimo afidavit, prošnje za deklaracijo o zakonitosti dohoda y to zemljo, kakor tudi prošnje za izven zakonitne kvotne vize za one, ki spadajo v to grupo.

POŠILJAMO DENAR v staro domovino, kakor tudi v vse ostale kraje vsega sveta—bančnim nalogom, čekom ali brzojavnim potom po najpovoljnejšem tečaju.

Ta največja slovanska banka v Ameriki, ki je poznana širom sveta, kod ena neizanesljivejših bank. Obrnite se na

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unifako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA